

УДК 027.7:004.774

АНАЛИЗ САЙТА БИБЛИОТЕКИ ОМГТУ НА СООТВЕТСТВИЕ ПРИНЦИПАМ КАЧЕСТВА ВЕБ-САЙТОВ ПО КУЛЬТУРЕ

АНАЛІЗ САЙТУ БІБЛІОТЕКИ ОМДТУ ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ ПРИНЦИПАМ ЯКОСТІ ВЕБ-САЙТІВ З КУЛЬТУРИ

THE ANALYSIS OF THE SITE OF OMSTU LIBRARY TO COMPLY WITH THE PRINCIPLES OF THE QUALITY OF CULTURE WEB SITES

Михайленко И. И., Мансурова С. Е., ФГБОУ ВПО «Омский государственный технический университет»

Михайленко І. І., Мансурова С. Є., ФГБОУ ВПО «Омський державний технічний університет»

Mikhaylenko I. I., Mansurova S. E., FGBOU VPO «Omsk State Technical University»

Представлены результаты исследования сайта библиотеки вуза на соответствие принципам качества. Намечены направления совершенствования электронного представительства библиотеки в сети Интернет.

Представлені результати досліджень сайту бібліотеки ВНЗ щодо відповідності принципам якості. Намічені напрямки вдосконалення електронного представництва бібліотеки в мережі Інтернет.

The research results of the higher education institution library site for compliance with the quality principles are presented. The directions of improvement of electronic representation of the library in the Internet are planned.

Ключевые слова: веб-сайт, библиотека, качество.

Ключові слова: веб-сайт, бібліотека, якість.

Keywords: website, library, quality.

Для обеспечения качества предоставляемой учреждениями культуры онлайн-информации, обеспечивающей наивысший уровень обслуживания пользователей, европейской группой «Определение потребностей пользователей, содержания и критериев качества веб-сайтов по культуре» был подготовлен проект «Mіneгva», в рамках которого были разработаны десять принципов качества web-сайтов по культуре. Данный проект получил поддержку представителей Министерств культуры и ведущих учреждений культуры стран-членов Европейского союза. Организации сферы культуры, которые занимаются созданием или ведением веб-сайтов и представляют в Интернет свои фонды и/или инициативы, могут использовать данные принципы для оценки собственных сайтов[1]. Так как использование Интернета для образовательных, научных и культурных целей все более повышает значение качества онлайн-информации. Научной библиотекой ФГБОУ ВПО «Омский государственный технический университет» (НБ ОмГТУ) было принято решение провести в 2012 году анализ сайта библиотеки на соответствие данным принципам. При этом некоторые из принципов были отнесены к некритичным: либо они неприменимы к сайту вузовской библиотеки, либо имеют иной вес для комплексной оценки.

Прозрачность

Web-сайт должен ясно обозначать свое назначение, поставленные при его создании цели, организацию, отвечающую за управление сайтом.

Сайт НБ ОмГТУ является «прозрачным» на 72,7% (см. приложение 1), что меньше нижней границы соответствия принципу - 75%. Библиотекой признано: данный показатель не является критичным, т.к. две характеристики, которым сайт не отвечает, связаны с представлением миссии библиотеки на других языках. Можно предположить, что быстрый переход на научные и образовательные ресурсы важнее для студентов и преподавателей вуза, чем формулировка миссии на иностранных языках.

Эффективность

Качественный web-сайт должен осуществлять отбор, оцифровку, авторизацию, представление и оценку содержания, которые делают сайт эффективным для пользователей. Сайт библиотеки ОмГТУ является достаточно «эффективным» - 82,4% (см. приложение 2), что выше нижней границы- 75%. Функция поиска на настоящий момент разработана. Вторая характеристика, которая не поддерживается сайтом НБ ОмГТУ, связана с многоязычностью представления меток элементов и пояснительного материала, что не является на данном этапе критичным для библиотеки.

Поддержка

Web-сайт должен работать в соответствии с политикой качества обслуживания, обеспечивающей его своевременную, надлежащую поддержку и актуализацию. Сайт НБ ОмГТУ соответствует характеристикам данного принципа на 81,8% (см. приложение 3) Библиотекой не проводится перемещение информации по завершеному проекту в другой раздел сайта, устаревшего материала – в архив и пр., т. к. информация изначально формируется по принципу архива, дополнительного перемещения в другие разделы сайтане требуется. Политика по периодической проверке и обновлению содержания сайта закреплена в Положении о веб-сайте НБ ОмГТУ (2007 г.), но представлена только в виде ответственности и полномочий сотрудников библиотеки. Порядок и периодичность проведения проверок и обновления содержания сайта в Положении отсутствуют. Необходимость выработки такой политики предполагает рассмотрение данного документа при редактировании.

Доступность

Качественный web-сайт должен быть доступным для всех пользователей независимо от их физических ограничений или используемых технологий, включая навигацию, содержание и

елементи інтерактивності. Сайт бібліотеки ОмГТУ відповідає принципу «доступності» на 83,3% (см. приложение 4), що вище нижньої границі - 75%. Єдиний критерій, якому сайт не відповідає, це – використання власних розробок і плагінів при створенні сайту. Для забезпечення преемственности (в разі перерозподілу функціональних обов'язків, звільнення/приєму нових програмістів бібліотеки) слід оформити «паспорт сайту», де перерахувати використовувані розширення, плагіни, інші технології власної розробки, представити перелік, або вказати можливість підтримки платформ різних браузерів, описати характеристику програмного комплексу управління сайтом, вказати інші технічні і програмні рішення.

Орієнтація на користувача

В обов'язковому порядку веб-сайт повинен бути орієнтованим на користувачів: приймати до уваги потреби користувачів, забезпечувати їм своєчасність і простоту роботи з сайтом, реагувати на оцінку сайту користувачами і поступаючу від них зворотній зв'язок. Виявлено, що сайт НБ ОмГТУ є дружественним по відношенню до користувачів лише наполовину. Відповідність критеріям принципу «орієнтація на користувача» становить 50% (см. приложение 5). Для покращення цього показника необхідно організувати на сайті спеціальну опцію, де користувачі могли б давати свої коментарі до змісту і оформлення сайту, висловлювати пропозиції і зауваження по роботі бібліотеки, відповідати на запитання анкет, включати свою інформацію, яка збагатить зміст сайту і т.д.

Реактивність

Якісний веб-сайт повинен дозволити користувачам контактувати з сайтом, отримувати адекватну відповідь; при необхідності - стимулювати користувачів задавати запитання, обмінюватися інформацією, проводити дискусії. Здатність сайту НБ ОмГТУ відповідати на запитання і пропозиції користувачів є низкою - становить 45,5% (см. приложение 6). Для підвищення показника на сайті необхідно організувати відкритий форум, який дозволить користувачам обмінюватися інформацією. Для того щоб виключити розміщення на сайті неприйнятних матеріалів, співробітниками бібліотеки повинен проводитися аналіз наданої користувачами інформації і видалення некоректних висловлювань і документів. Тому, в разі відкриття на сайті даного сервісу, в бібліотеці повинен бути призначений модератор форуму.

Многоязычність

Веб-сайт установи культури повинен забезпечувати мінімальний рівень доступу до інформації: на двох мовах. Так як діяльність бібліотеки пов'язана з інформаційним забезпеченням навчального і наукового процесів університету, націлена на задоволення потреб користувачів певних цільових груп (навчальних і працюючих в ОмГТУ, які є російськомовними/російськомовними користувачами), 40%-е відповідність сайту бібліотеки принципу «многоязычності» не є критичним (см. приложение 7). Для представлення бібліотеки світовій громадськості, інформаційної підтримки вивчення студентами в університеті іноземних мов деякі розділи сайту представлені паралельно на англійській мові.

Совместимость

Якісний веб-сайт повинен бути сумісним з іншими веб-сайтами, надаючи користувачам можливість легко знаходити необхідні інформаційні ресурси і послуги. Коефіцієнт відповідності сайту принципу становить 58% (см. приложение 8). Необхідно зазначити, що ОАІ призначений для відкритих повнотекстових архівів. Повні тексти, представлені на сайті ОмГТУ, в більшості такими не є. Протокол z39.50 (як і SRW/SRU) використовуються в внутрішніх системах сайту, однак при великій кількості джерел розподілений пошук по таким ресурсам показує крайню неефективність по часу виконання – до декількох хвилин, а при великих навантаженнях і до декількох десятків хвилин, або взагалі не виконується внаслідок перевантаження серверів і каналів. Наприклад, розподілений пошук по 50 базам даних 50-ю користувачами призведе до одночасного

запуску 2500 запитів. Крім того, при великій кількості джерел значно падає доступність даних (зовнішні сервери можуть бути перевантажені, на них можуть вестись технічні роботи і т.д.) Ураховуючи, що кількість подібних БД в НБ ОмГТУ перевищує 100, була прийнята інша схема – створення централізованих сводних каталогів як бібліографічних, так і інших. Для синхронізації може використовуватися, в тому числі і протокол z39.50 (але бібліотека не обмежується ним), однак пошук ведеться по централізованій БД, що дозволяє виконувати пошук менше ніж за 10 секунд. Крім того, пошук не залежить від доступності джерела. Використання профілю DC можливо, але необхідно пам'ятати про те, що даний профіль має всього близько 15 елементів.

Управляемость

Веб-сайт повинен бути управляємим на основі поваги до прав інтелектуальної власності і приватного життя, чіткої декларації умов використання веб-сайту і його вмісту. Сайт НБ ОмГТУ є «управляємим» на 44,4%, що значно менше нижньої межі. Цифрові водяні знаки не використовуються, т. к. від видавців немає подібних вимог, крім того, знаки ускладнюють роботу студентів з ресурсами. Інформація про ліцензування матеріалів сайту корисна, але для її створення потрібна робота юристів і єдині для ОмГТУ правила ліцензування, які в даний момент відсутні. Це призводить до чотирьох відповідей «ні» в запитаннях про ліцензування матеріалів сайту (див. додаток 9).

Сохранность

Якісний веб-сайт повинен використовувати відповідні стратегії і стандарти, що забезпечують веб-сайту і його вмісту належну збереженість. Сайт бібліотеки відповідає принципу «збереженості» на 60% (див. додаток 10). Зростання цього показника може бути забезпечено при розробці коротко-, середньострокової стратегії і довгострокової політики збереженості, а також переносом створюваних резервних копій на більш довговічні носії. Але це вимагатиме значні фінансові вкладення в відповідне обладнання і безперервну фінансову підтримку цих програм. Крім того, необхідно наявність відповідних кадрів для підтримки подібних архівів в робочому стані (включаючи періодичну перевірку даних з лент). Також необхідно зазначити, що запропонована в керівництві технологія ComracTape/DLT/SDLT з 2007 року вже не підтримується. Існуючий стандарт LTO переглядається приблизно раз на два роки, як наслідок відбувається достатньо швидке застарівання не тільки обладнання, але і носіїв, що вимагає їх оновлення і, можливо, перезапису накопчених лент. Крім того, потрібні площі для зберігання архівних лент, т. к. їх об'єм може досягати вражаючих розмірів.

Аналіз сайту бібліотеки на відповідність принципам якості веб-сайтів за культурою показав, що тільки чотири принципи дотримуються бібліотекою при розробці і розвитку сайту: прозорість, ефективність, підтримка і доступність. Для підвищення якості сайту (з точки зору установчої культури) бібліотеці необхідно більше уваги приділяти зв'язі з користувачами (орієнтація на користувачів, реактивність) і іншими онлайн-ресурсами (сумісність), в т. ч. майбутніми (довгострокова збереженість).

Частина вимог для бібліотеки ОмГТУ має дуже малу ефективність відносно витрат (багатомовність). Частина вимог і взагалі не має сенсу. Наприклад, розподіленість в z39.50 призведе до непрацездатності системи в цілому. Для реалізації потрібно спеціальне обладнання (стріммери) і витратні матеріали (картриджі LTO), ставки фахівців для виконання відповідних робіт (архівування, модернування, переклад) і площі для зберігання резервних копій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Принципи якості веб-сайтів за культурою. Керівництво / Під ред. П'ятої робочої групи проекту Minerva «Визначення потреб користувачів, вмісту і критеріїв якості веб-сайтів за культурою». – М., 2006. – 64 с.

Приложение 1

Перечень контрольных характеристик принципа «прозрачность»	Да	Нет	Н/о*
Имя сайта появляется в строке заголовка браузера (самая верхняя строка браузера)	√		
Активная часть сайта появляется в строке заголовка браузера	√		
Имя сайта четко высвечивается и выделяется на главной странице	√		
Имя сайта указывает на цель и сущность сайта	√		
URL сайта служит указанием на его цель	√		
Формулировка миссии представлена	√		
Формулировка миссии появляется на первой странице		√	
Формулировка миссии приводится на нескольких языках		√	
Легкий переход на другие языки в формулировке миссии		√	
Название организации бросается в глаза	√		
Любую анимацию или визуальную презентацию можно обойти	√		
Всего 11 характеристик.	8	3	-

* не определено

Приложение 2

Перечень контрольных характеристик принципа «эффективность»	Да	Нет	Н/о
Потребности пользователей определены на основании исследований с участием	√		

групп пользователей			
Критерии отбора содержания отражают заранее известные потребности пользователей	√		
Все элементы правильно маркированы (идентифицированы)	√		
Все элементы связаны с соответствующим пояснительным материалом	√		
Весь пояснительный материал фактически верен	√		
Учетные единицы и пояснительный материал проверены специалистами	√		
Метки элементов и пояснительный материал многоязычны		√	
Отлаженная работа всех гиперссылок	√		
Иллюстрации представлены с соответствующим разрешением	√		
Там, где это необходимо, используются иллюстрации с уменьшением	√		
Иллюстрации с высоким разрешением также предоставляются (в соответствии с правом интеллектуальной собственности)	√		
Имеются «crumbtrail»			√
Постоянно доступна главная страница	√		
При необходимости, используется функция перехода по странице	√		
Кнопка «назад» (Back) браузера работает нормально	√		
Предоставляется карта сайта	√		

Включена функція пошука по сайту		√	
Всього 17 характеристик.	14	2	1

Приложение 3

Перечень контрольных характеристик принципа «поддержка»	Да	Нет	Н/о
Полностью актуализированная информация о ходе работ над проектом	√		
Никакой «зависающей» или неожиданно обрывающейся информации о ходе работ над проектом	√		
Завершенная и резюмированная информация по завершеному проекту	√		
Информация по завершеному проекту перемещена в другое место на сайте		√	
Политика проверки и обновления всего нестатичного содержания веб-сайта		√	
Фактическое проведение периодических обновлений	√		
Новый облик или «подтяжка лица», проведенные за последние шесть месяцев	√		
Рассмотрение/планирование нового облика или «подтяжки лица»	√		
Претворение в жизнь политики технического обслуживания	√		
Принятие и тестирование процедур создания резервных копий	√		
Создание технических и программных платформ для обеспечения актуализации системы	√		
Всього 11 характеристик.	9	2	-

Приложение 4

Перечень контрольных характеристик принципа «доступность»	Да	Нет	Н/о
Сайт соответствует основным положениям WAI	√		
Соответствие планировалось с самого начала для оптимизации только текстового наполнения	√		
Анимация и мультимедиа используются только в случае необходимости	√		
Никакие технологии собственной разработки или плагины не используются		√	
Поддерживаются платформы разных браузеров	√		
Медленное соединение с Интернет не является препятствием для использования сайта	√		
Всего 6 характеристик.	5	1	-

Приложение 5

Перечень контрольных характеристик принципа «ориентация на пользователя»	Да	Нет	Н/о
Пользователи вовлечены в определение основных характеристик и процесс проектирования	√		
Пользователи проанализировали элементы опытного образца сайта	√		
Предложения и обратная связь должны быть извлечены и изучены	√		
Обратная связь, поступающая от пользователей, должна быть документально оформлена			√
Обратная связь была включена в процесс проектирования и внедрения		√	
Онлайновые средства существуют для того, чтобы пользователи могли дать свои комментарии и обратную связь		√	
Обратная связь от пользователей была учтена при пересмотре и перестройке сайта		√	
Сайт включает средства, позволяющие пользователям вносить свой вклад в его содержание	√		
Всего 8 характеристик.	4	3	1

Приложение 6

Перечень контрольных характеристик принципа «реактивность»	Да	Нет	Н/о
Имеется средство, позволяющее пользователям задавать вопросы	√		

Определен сотрудник, отвечающий на такие вопросы	√		
Сотрудник проходит соответствующую подготовку и инструктаж	√		
Сотрудник имеет доступ к специалистам из разных областей знаний и кураторам	√		
Специалисты проходят инструктаж и понимают свои обязанности по оказанию необходимой помощи	√		
Принята официальная политика, определяющая скорость ответов		√	
Открыт форум для пользователей		√	
Определен сотрудник, осуществляющий управление форумом		√	
Сотрудник, осуществляющий управление форумом, проходит соответствующую подготовку и инструктаж		√	
Действует процесс модернизации		√	
Сотрудник, осуществляющий управление форумом, имеет доступ к специалистам из разных областей знаний		√	
Всего 11 характеристик.	5	6	-

Приложение 7

Перечень контрольных характеристик принципа «многоязычность»	Да	Нет	Н/о
Часть содержания сайта представлена более, чем на одном языке	√		
Часть содержания сайта представлена на знаковом языке	√		
Часть содержания сайта представлена на языках, которые не являются языками стран-членов ЕС, но на которых говорят проживающие в данной стране иммигранты		√	

Оглавление сайта и общая информация о нем представлены более, чем на одном языке		√	
Базовые функциональные возможности сайта (поиск, навигация) предоставлены на нескольких языках		√	
Статичное содержание предоставлено на нескольких языках	√		
Переход с одного языка на другой осуществляется легко	√		
Структура сайта и пользовательский интерфейс не зависят от языка		√	
Принята политика многоязычности, которая составляет основу элементов сайта		√	
Сайт анализируется с позиций многоязычности		√	
Всего 10 характеристик.	4	6	-

Приложение 8

Перечень контрольных характеристик принципа «совместимость»	Да	Нет	Н/о
Изучение стандартов и примеров передового опыта предшествовало началу работ по проекту сайта	√		
Дизайн сайта разработан с учетом соответствующих стандартов	√		
Метаданные соответствуют Дублинскому ядру или DC.Culture	√		
Веб-сайт не использует расширения к HTML собственной разработки	√		
Функции раскрытия содержания базируются на протоколе OAI		√	
Распределенный поиск в каталогах или базах данных осуществляется с		√	

использованием протокола Z39/50 или SRW/SRU			
Распределенный поиск на сайте возможен	√		
Распределенный поиск на сайте возможен с использованием МЕТА-тэгов	√		
Распределенный поиск на сайте осуществляется через поисковое средство сайта и удаленный интерфейс	√		
Разработан профиль открытости сайта для изучения		√	
Профиль открытости сайта для изучения использует соответствующий стандарт, например, RSLP		√	
Все внешние интерфейсы подтверждены документально		√	
Всего 12 характеристик.	7	5	-

Приложение 9

Перечень контрольных характеристик принципа «управляемость»	Да	Нет	Н/о
Конечный пользователь должен активно соблюдать нормы и правила поведения и условия доступа (например, поставив «галочку» в соответствующем окне)	√		
Качество представления содержания (например, разрешение изображений) имеет определенные ограничения	√		
Содержание помечено цифровыми водяными знаками		√	
Содержание помечено четко различимыми водяными знаками		√	
Условия использования сайта защищают его владельца от нарушения его прав интеллектуальной собственности на, базу данных в целом		√	

Официальный законный договор заключен между владельцами содержания и владельцем сайта, регулируя порядок использования содержания сайта	√		
Нормы правивеси конечного пользователя открыты для конечных пользователей для изучения		√	
Никакие шпионские средства или пароли не используются	√		
Рассматривается ли использование лицензии CreativeCommons?		√	
Всего 9 характеристик.	4	5	-

Приложение 10

Перечень контрольных характеристик принципа «сохранность»	Да	Нет	Н/о
Принята долгосрочная политика сохранности		√	
Принята краткосрочная стратегия сохранности		√	
Регулярно осуществляется создание резервных копий	√		
Создание резервных копий осуществляется в режиме off-site		√	
Принят план восстановления в случае чрезвычайных ситуаций	√		
План восстановления в случае чрезвычайных ситуаций прошел тестирование	√		
Периодически создаваемые резервные копии переносятся на более долговечные носители (такие, как DLT)		√	
Существует среднесрочная стратегия сохранности		√	
Рассматривалась возможность миграции на новые носители	√		

Миграция на новые носители планируется или осуществляется		√	
Замена устаревающих носителей планируется или осуществляется	√		
Миграция формата файлов и технологии презентации и/или эмуляция планируются или осуществляются	√		
Содержание веб-сайта представлено в стандартных форматах файлов	√		
Веб-сайт использует стандартные технологии представления информации	√		
Веб-сайт избегает использования технологий собственного изобретения и плагинов	√		
Всего 15 характеристик.	9	6	-